

LIETUVOS RESPUBLIKOS
**AKADEMINĖS ETIKOS
IR PROCEDŪRŲ**
KONTROLIERIAUS TARNYBA

Akademinės etikos užtikrinimas organizuojant studijas nuotoliniu būdu

GAIRĖS

Dr. Eglė Ozolinčiūtė

2020 m. gruodis

ĮVADAS IR KONTEKSTAS

Nuotolinis mokymas(is) yra laikomas perspektyvia alternatyva dabartinės pasaulinės sveikatos krizės metu. Per trumpą laiką labai keičiasi mokymo(si) metodai, kurie gali turėti įtakos akademiniam sąžiningumui. COVID-19 veikia mokymą ir mokymąsi kiekvienoje mokslo ir studijų institucijoje. Naujai paskelbto tyrimo rezultatai apie akademinį sąžiningumą ir psichinę sveikatą COVID-19 pandemijos metu atskleidžia poreikį geriau suprasti studentų gerovės ir akademinio sąžiningumo sąsajas, ypač susijusias su stebėjimo technologijų naudojimo paslaugomis. Technologijų naudojimas švietime gali turėti įtakos papildomoms negatyvioms psichologinėms pasekmėms, tokioms kaip padidėjęs stresas, nerimas, pyktis, pykinimai ir kt. Tyrimo rezultatai parodė studentų nerimo ir streso sustiprėjimą pandemijos metu, ypač su akademinio sąžiningumu susijusiais klausimais. Elektroninis atsiskaitymų stebėjimas kelia ypatingą susirūpinimą. Pandemijos metu tokių paslaugų poreikis sparčiai augo, mažai žinant apie galimą elektroninės nuotolinės stebėsenos poveikį studentų gerovei (Eaton & Turner 2020).

Karantino metu studentai susiduria su psichikos sveikatos iššūkiais: juntamos neigiamos ekonominės pasekmės, baimė ir nerimas dėl savo ir artimųjų sveikatos ir kitos negatyvios pasekmės, kurios gali paskatinti ne tik negatyvias emocijas, bet ir tokias pasekmes, kaip savižudybes, priklausomybes, smurtą ir kt. destruktivų elgesį. Todėl siekiant užtikrinti studentų bei visos akademinės bendruomenės sveikatos saugumą yra būtinas tinkamas studijų organizavimas nuotoliniu būdu (Lietuvos studentų sąjunga 2020). Pastebėta, kad organizuojant studijas nuotoliniu būdu dažniau pasitaiko apgaulės atvejų atliekant individualias užduotis, sutrikusios bendravimo kultūros atvejų, dažniau pažeidinėjamos intelektualinės nuosavybės teisės (pvz., darant neleistinus ekrano vaizdų įrašus ar platinant mokomąją medžiagą).

Šis dokumentas remiasi Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos inicijuoto ir 2020 m. rudenį atlikto tyrimo „Nuotolinio mokymo iššūkiai akademinėi etikai COVID-19 pandemijos metu“ įžvalgomis apie Lietuvos mokslo ir studijų institucijų (toliau – MSI, institucijos) iššūkius pandemijos metu bei (iš)spręstas problemas organizuojant studijas nuotoliniu būdu. Pagrindiniais iššūkiais institucijos įvardino neregistruotų asmenų identifikavimo problemas ir studentų tapatybių nustatymą, dėstytojų metodų kaitą, plagiatą ir kt. netinkamą elgesį, užduočių keitimo iššūkius (individualizuoti testai), techninį / sinchroninį garso ir vaizdo įrašymą ir kitus nuotolinių studijų organizavimo aspektus. Šios gairės, susijusios su akademinės etikos nuostatų įtvirtinimu nuotoliniame mokyme, rengtos siekiant padėti mokslo ir studijų institucijoms, ypač dėstytojams, užkirsti kelią jau pastebėtiems akademinės etikos pažeidimams ir identifikuoti galimybes, kurios paskatintų kokybiškesnį ir sąžiningesnį studijų procesą nuotoliniu būdu.

AKADEMINĖS ETIKOS KULTŪRA

Tvarkų ir dokumentų pasirengimas. Vykdamas studijų procesą nuotoliniu būdu, itin svarbu parengti tai reglamentuojančias tvarkas ir dokumentus: studijų organizavimo nuotoliniu būdu rekomendacijas / tvarkas studentams ir akademiniam personalui, apimančias studentų akademinio sąžiningumo užtikrinimo priemones; atsiskaitymų organizavimo, nustatant studentų akademinės etikos užtikrinimo taisykles, tvarką. MSI rekomenduojama nustatyti užsiėmimų įrašų ir kitos metodinės medžiagos platinimo, autorystės užtikrinimo ir atsakomybės už akademinės etikos pažeidimus nuostatas.

Akademinio sąžiningumo svarbos akcentavimas. Kiekvieno studijų dalyko pradžioje (ir periodiškai, o taip pat prireikus) siūloma prevenciškai priminti nuotolinio bendravimo ir akademiškai etiško elgesio kultūros svarbą. Svarbu skirti laiko paaiškinti akademinio sąžiningumo svarbą, pakalbėti apie netinkamo elgesio nustatymo priemones ir pažeidimų demaskavimo pasekmes. Studentai mažiau linkę nusižengti, kai žino, kokia yra MSI akademinės etikos politika ir priemonės aptikus akademinės etikos pažeidimus. Jie taip pat mažiau linkę nusižengti, kai mato dėstytojų atsidavimą ir dėmesį akademinio nesąžiningumo prevencijai (Reihman 2020).

Studijų dalyko el. platformoje taip pat patariama sukelti dokumentus, susijusius su akademinio sąžiningumo politika (pvz., institucijos akademinės etikos kodeksas, citavimo stiliaus reikalavimai, sąžiningumo deklaracija). Kartu gali būti nustatomos naujos taisyklės konkrečiam nuotoliniam studijų dalykui. Galima pateikti trumpą akademinio sąžiningumo pažeidimų sampratų klausimyną, siekiant išsiaiškinti, kaip studentai suvokia akademinės etikos pažeidimus, drauge aptarti apklausos rezultatus, patarti, jei kyla neaiškumai. Esant poreikiui, siūloma susitikti individualiam pokalbiui dėl netinkamo elgesio.

Studijų dalyko įprasminimas. Svarbu supažindinti studentus su kiekvieno studijų dalyko ir kiekvienos užduoties mokymosi rezultatais ir įprasmiti dėstomą dalyką. Patariama aptarti žinias, kurias studentai turėtų sugebėti įgauti, ir įgūdžius, kuriuos jie turėtų sugebėti pritaikyti iki semestro pabaigos. Pravartu paaiškinti studentams mokymosi tikslus ir pagal tai vertinti. Dėstytojams svarbu būti sąžiningumo pavyzdžiu, cituoti savo šaltinius ir vaizdus, vertinti laiku ir pagal nustatytas taisykles, būti punktualiems ir pasiruošusiems ir kt.

Pasitikėjimo kultūra ir kritinio mąstymo ugdymas. Patariama užmegzti teigiamą ryšį su studentais. Svarbu įvairiomis komunikacijos priemonėmis (pvz., individualiomis konsultacijomis nuotoliniu būdu) skatinti studentus pasijusti matomais, ugdyti tarpusavio pagarbą. Pastebėta, kad tuomet, kai studentai gerbia savo dėstytoją, jie rečiau pažeidžia akademinę etiką (Orosz et al. 2015 percituota iš Lee 2020). Kriziniu laikotarpiu jausti nerimą ar baimę yra normalu. Patariama pripažinti psichinės sveikatos poveikį ir nuraminti studentus, kad yra normalu jaustis nesaugiam ar priblokštam. Tai gali būti tinkamas laikas skatinti kritinį mąstymą ir kalbėti apie faktus, netikras naujienas ir tai, kaip ieškoti tikslumo naujienų srautuose (Eaton 2020).

Daugiau interaktyvumo. Patariama organizuoti kuo interaktyvesnius užsiėmimus, kurių metu studentai galėtų įtvirtinti savo žinias ir gebėjimus bei pademonstruoti individualų indėlį grupiniuose darbuose (išsamiau žr. gaires „Objektyvus ir sąžiningas grupinių darbų vertinimas“). Svarbu būti prieinamiems savo studentams, nustatant konsultavimo valandas (Barberena 2020).

AKADEMINĖS ETIKOS PAŽEIDIMŲ PREVENCIJOS PRIEMONĖS

Akademinės etikos pažeidimų prevencija. Rekomenduojama įdiegti IP adresų registrą, kurio pagalba būtų prižiūrima, ar studentai vertinama medžiaga nesinaudoja ne MSI intraneto tinkle. Skiriant rašto darbus patariama paprašyti studentų nurodyti informacijos šaltinius ir už tai juos vertinti. Svarstyтина, ar vertinant rašto darbus nereikėtų reikalauti studentų pateikti naudotų straipsnių kopijas, pažymint cituotą medžiagą (Barberena 2020). Siūloma organizuoti aptarimus po užduočių atlikimo, siekiant patikrinti, ar studentai patys atliko užduotis ir (ar) visus ar atsitiktinai pasirinktus atsiskaitymus tikrinti tekstų sutapčių nustatymo programa (-omis). Vertinant užduotis, nesavarankiškai atliktus darbus taip pat galima nustatyti aptikus keistus žodžius, užsiėmimų metu neliestas temas, kitokią formuluotę nei ankstesni darbai ir pan.

Patariama siekti grįžtamojo ryšio iš studentų apie užsiėmimų procesą ir tobulintinas sritis efektyvesniam mokymuisi ir akademinėi etikai užtikrinti (semestro eigoje, kad tame pačiame semestre dar būtų galima tobulinti problemines sritis).

Atnaujiamos atsiskaitymų užduotys. Patariama kiekvieną semestrą atnaujinti atsiskaitymų užduotis (Reihman 2020). Studijų dalyką dėstantiems svarbu įsitikinti, kad klausimai yra susiję su studijų dalyko turiniu, įskaitant užsiėmimų ir diskusijų turinį. Atsiskaitymas turėtų vykti individualizuota atsiskaitymo forma maksimaliai užtikrinant savarankišką užduoties atlikimą (originalios užduotys, problemų sprendimas, atvejų analizė, atviro tipo klausimai, samprotaujamojo pobūdžio projektai ir jų refleksija, ir kt.). „Atviros knygos principo“ tipo metodai leidžia studentams įsitraukti į aukštesnio lygio mąstymą (Lee 2020). Užsiėmimų metu patariama panaudoti klausimynus, kurie pirmiausia yra skirti mokymuisi skatinti (t. y. formuojamam vertinimui), o ne mokymuisi vertinti (t. y. apibendrinamam vertinimui). Mokymosi metu svarbu leisti studentams kelis kartus atsakinėti ir neriboti užduočių atlikimo laiko (Reihman 2020). Apsvarstyti dažnai atliekamos, tačiau mažai svorio turinčios užduotys. Tokiu būdu galima objektyviau įvertinti mokymosi procesą, o taip pat sumažinti akademinės etikos pažeidimų riziką (Lee 2020). Patariama vengti bendrų klausimų, kurių atsakymus galima rasti naudojantis objektyviomis priemonėmis (pvz., internete), esant galimybėms siūloma atsiskaityti žodine forma. Vaizdo plagiatų prevencijai tikslais siūloma prašyti, kad studentai atsiųstų tarpinius darbų rengimo rezultatus, taip pat detalai aprašytų ar asmeniškai aptartų darbo rengimo procese kilusias problemas ar atrastas galimybes / sprendimus.

Aiški komunikacija. Paprastai rekomenduojama nekurti reikalavimų, kurių neįmanoma pagrįstai vykdyti – jei atsiskaitymas vyksta namuose, tikriausiai labiausiai tinkamas būtų „atviros knygos“ principas ir pan. Klausimai turėtų būti pakankamai unikalūs, kad net turėdami laisvai prieinamus išteklius studentai privalėtų pritaikyti studijų dalyko turinį, kad sukurtų kažką unikalaus. Atsiskaitymų metu yra svarbu aiškiai nurodyti, ar tai „atviros knygos“, atvirų užrašų / interneto išteklių / savarankiškas atsiskaitymas (Reihman 2020). Kiekvieno atsiskaitymo metu galima duoti aiškias, tiesiogines instrukcijas, pvz., savarankiško atsiskaitymo atveju, galima komunikacija būtų tokia: „Prieš pradėdami, išjunkite ir padėkite telefoną. Uždarykite visus naršyklės langus. Patraukite visas knygas ir laikmenas iš savo darbo zonos. Šias užduotis privalote atlikti savarankiškai. Negalima sustabdyti atsiskaitymo“ (Reihman 2020).

Laiko ribojimas. Užduočių atlikimui skiriamas laikas turi būti ribotas. Tačiau skirkite pakankamai laiko, kad studentai neskubėtų. Patariama dėstytojui pačiam atlikus užduotį laiko limitą padauginti iš keturių kartų (Reihman 2020). Rekomenduojama apriboti viso klausimyno laiką, galima apriboti ir kiekvieno atskiro klausimo laikus. Kai studentai turi ribotą laiką apklausoms / klausimynams atlikti, jiems tampa daug sunkiau per tą laiką ieškoti užrašų ar pagalbos (Boitshwarelo, Reedy & Billany 2017 percituota iš Weleschuk 2020).

Stebėseną atsiskaitymų metu. Atsiskaitymų metu rekomenduojama užtikrinti vaizdo ir garso stebėseną (jei būtų vykdoma vaizdo ir garso stebėseną įrašant, tai turi būti atliekama pagrindžiant įrašymo tikslus, paaiškinant, kada ir kaip įrašas gali būti naudojamas, kam ir kiek laiko bus suteikta prieiga, ir kt.), kuomet vienas stebėtojas stebėtų ne daugiau kaip du studentus (šiuo tikslu gali būti organizuojamos akademinės etikos stebėsenos grupės, kurių nariai turėtų teisę prisijungti). Atsiskaitymus rekomenduojama fiksuoti garso ir (ar) vaizdo įrašymo priemonėmis, kad kilus įtarimui dėl nesąžiningo atsiskaitymo, būtų galimybė medžiagą peržiūrėti. Tokių įrašų darymui ir panaudojimui turi būti taikomi kituose įstatymuose nustatyti visuomenės informavimo, asmens duomenų apsaugos, teisės į privataus gyvenimo neliečiamumą bei asmens garbės ir orumo apsaugos reikalavimai. Svarbu žinoti, kaip ir kur galima pranešti apie akademinį nesąžiningumą savo mokslo ir studijų institucijoje.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

- Barberena, A 2020, 'How to promote academic integrity in remote learning', International Centre for Academic Integrity, žiūrėta 2020 m. spalio 25 d., <<https://www.academicintegrity.org/blog/instructional/how-to-promote-academic-integrity-in-remote-learning/>>.
- Boitshwarelo, B, Reedy, AK & Billany, T 2017, 'Envisioning the use of online tests in assessing twenty-first century learning: A literature review', *Research and Practice in Technology Enhanced Learning*, 12, 16.
- Eaton, SE 2020, 'The Impact of COVID-19 on Academic Integrity', Sarah Elaine Eaton tinklaraštis, žiūrėta 2020 m. spalio 10 d., <<https://drsaraheaton.wordpress.com/2020/03/10/the-impacts-of-covid-19-on-academic-integrity/>>.
- Eaton, SE & Turner, KL 2020, 'Exploring academic integrity and mental health during COVID-19: Rapid review', *Journal of Contemporary Education Theory & Research*, (4)1, pp. 35–41.
- Ensuring Academic Integrity in Online Learning 2020, Edgenuity, žiūrėta 2020 m. spalio 20 d., <<https://www.edgenuity.com/academic-integrity-in-online-learning/>>.
- Lee, C 2020, 'How to Uphold Academic Integrity in Remote Learning', Turnitin, žiūrėta 2020 m. rugsėjo 5 d., <<https://www.turnitin.com/blog/how-to-uphold-academic-integrity-in-remote-learning>>.
- Lietuvos studentų sąjunga 2020, 'Studijos karantino metu', žiūrėta 2020 m. lapkričio 3 d., <<http://www.lss.lt/wp-content/uploads/2020/07/Studijos-karantino-metu-tyrimas-2020-m..pdf>>.
- Orosz, G, Tóth-Király, I, Bóthe, B, Kusztor, Üllei Kovács, Z & Jánvári M 2015, 'Teacher enthusiasm: a potential cure of academic cheating', *Frontiers in Psychology*, 6, 318.
- Reihman, G 2020, 'Remote Learning and Academic Integrity', Lehigh's Center for Innovation on Teaching and Learning, žiūrėta 2020 m. lapkričio 3 d., <<https://lts.lehigh.edu/remote-learning-and-academic-integrity>>.
- Weleschuk, A 2020, 'Promoting Academic Integrity in Online Courses', University of Calgary, žiūrėta 2020 m. lapkričio 13 d., <<https://taylorinstitute.ucalgary.ca/resources/promoting-academic-integrity-online-courses>>.

Gairės yra laisvai prieinamos
Tarnybos interneto svetainėje
www.etikostarnyba.lt
(žr. Veikla > Rekomendacijos).

Citavimas: *Harvardo stilius*

Ozolinčiūtė, E 2020 *'Akademinės etikos
užtikrinimas organizuojant studijas nuotoliniu būdu'*,
Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba, Vilnius.

Turint klausimų dėl gairių ir (ar) jų naudojimo,
kreipkitės el. paštu info@etikostarnyba.lt
arba telefonu +370 706 65 161.